

A magyar nemzet befogad és határt nyit 1989

2009-ben, mi máltaiak Magyarországon a kelet-német menekültek befogadására, és az egész magyar nemzettel együtt a határnyitásra emlékezünk.

2009-ben, mi máltaiak Magyarországon a kelet-német menekültek befogadására, és az egész magyar nemzettel együtt a határnyitásra emlékezünk.

Illő szerénységgel, de ki kell mondani, hogy a XX. század történetében 1956 után, 1989 volt a második olyan magyar szerepvállalás, amely befolyásolta, talán mondhatjuk azt is, meghatározta Európa történelmét, s közvetve az egész világ történetére is hatással volt.

Akár nagyra is értékelhetem azt a fajta magatartást, mely szerint jótetteinket nem tartjuk számon, és méltóbb, ha Európa más nemzetei kezdeményeznek ünnepi megemlékezéseket. Talán mégis gyakrabban kellene lapozni magyar történelemkönyvünkben arra az oldalra, ahol ezt az eseményt örökítették meg.

Romano Prodi elnök úr mondta: „A kettéosztott Németország esetében nem beszélhetnénk közös Európáról. A ledöntött berlini fal Európa új perspektíváját jelentette.”

Hans Dietrich Genscher külügyminiszter úr 1989. októberében Budapesten, a zugligeti templomban (amelynek falainál nyílt meg 1989. augusztus 14-én az első befogadó tábor) tartott hálaadás alkalmával, számunkra szívmengető igazságra emlékeztetett: „A Berlini Falból az első téglát itt Zugligetben vették ki, Ön Kozma Atya, Önök máltaiak, Önök magyarok.” Ennek okán bátorodom emlékezni a huszadik évfordulón.

Mi történt Zugligetben, egy városszéli budapesti plébánián, egy kockázatos keresztény közösség által? Pár hónapon át látható volt a keresztényeken oly sokszor számonkért krisztusi örökség, az emberszeretet követelménye, amely véleményem szerint mindig jelen van a társadalomban, csak talán nem olyan láthatóan, látványosan, mint akkor ott. Nem lehetett nem észrevenni egy keresztény egyházközség „szerepvállalását”. Számoltak is vele, számítottak is rá a politikusok is, miközben politika szóba sem került, csak az emberek körül elvégzendő napi feladatok. Csodát láttunk, leszállt a béke a földre, mert a politika nem akart bennünket keresztényeket felhasználni, hanem felismerte az önzetlen szolgálat nélkülözhetetlen szerepét és elfogadta.

Az 1989 nyarán történtek, ismertté váltak az egész világon. A Magyarországon tartózkodó kelet-németek sajátos tervvel és céllal érkeztek hazánkba. A korábbi évek során is Magyarország volt a keletnémetek és a nyugatnémetek találkozási helye, általában a közös nyaralások alkalmával. Ebben az évben közülük sokaknak az volt a szándéka, hogy nem térnek vissza otthonaikba, hanem egy új haza felé veszik útjukat, Németország szabad része felé. Jól fejezte ki ezt a szándékot és életérzést Tolvaly Ferenc nagyszerű filmje már a címében is: Otthonról haza!

Budapesten körülbelül 30.000 keletnémet ember tartózkodott. Sátraikkal ellepték a közparkokat, lakókocsijaikkal elfoglalták az utcákat. Megszállták Nyugat-Németország budapesti nagykövetségét és konzulátusát.

Mi, magyar máltaiak a követség kérésére a zugligeti plébániai közösség együttműködésével, amely közösségnek a plébánosa én voltam, kinyitottuk kapunkat, hogy befogadjuk a menekülteket. Egy középkori kolostor kapujának latin nyelvű üzenetét írtam a mi kapunk fölé: „lanua patet, cor magis!” A szándékom az volt, hogy kérdezzenek rá a mondat jelentésére, hogy aztán elmondhassam üzenetünk lényegét. A latin mondat jelentése: „Kapunk tárva, a szívünk méginkább!” Így is gondoltuk és ennek megfelelően cselekedtünk.

A szerepvállalásnak voltak előzményei. A Zugligeti Egyházközség felkészült volt erre a feladatra. Ez a közösség az előző évtizedben a kommunista Magyarországon, a területéhez tartozó lakókörzetben, amely közigazgatásilag majdnem teljes egészében egybeesett Budapest XII. kerületével, létrehozta az első civilek-szötte szociális hálót, amelynek fontosságát felismerte, és támogatásával elismerte a kerület tanácselnöke és párttitkára is.

Jellemzően azokra az időkre, mindez alig érthető, hacsak nem azzal magyarázható, hogy az élet nagyobb erővel bír, mint az emberi hatalom. Én az Állami Egyházügyi Hivatal büntetéséből kerültem Zugligetbe, ahogy a szó járta, a városszélre, egy eldugott helyre. Állandó megfigyelés alatt álltam, és a kihallgatások alkalmával is mindent elkövettek, hogy megfélemlítsenek.

Mi ezidőre lebontottuk a határokat, megszüntettük a korlátokat, amelyek embereket elválaszthatnak egymástól, s mintegy ajándékképpen megszabadultunk a politikai előítéletektől és felszabadultunk a politika mindenhatóságának béklyóitól.

A táborlakókkal való kapcsolatunkban láttuk mindennek hasznát, akik magukba zártak egymástól is féltek, és felfoghatatlan volt számunkra a mi nyitottságunk. A bizalmatlanság és a félelem iszonyatos terheit hordozták. Csak akkor kezdtek megnyílni, amikor

felismerték, hogy mi védelmet is nyújtunk nekik, nem pedig árulóként a visszaadásukat készítjük elő.

A segélykérés a Nyugatnémet Nagykövetség részéről 1989 augusztus 13-án este történt. Engem a plébánián keresett fel a konzul úr, Csilla asszonyt (Csilla von Boeselager, magyar nevén: Fényes Csilla) aki repülőgéppel érkezett Budapestre, a követség első titkára várta a repülőtéren.

Az első tábor, 1989 augusztus 14-én nyitottuk meg. Azóta minden évben ezt a napot a Befogadás Napjaként ünnepeljük. Az augusztus 14-november 14-ig tartó időszakban a négy táborban 48.600 ember nyert befogadást. Ellátásukhoz naponta 6-700 ember járult hozzá önkéntes munkájával.

Magyarországnak 1989-ben, Németh Miklós miniszterelnök úrnak köszönhetően, olyan kormánya volt, amely 1956 szellemi örököseként megalékelte a bezártságot, és kész volt a határok megnyitására.

A határnyitás bizton várt jó híret Horn Gyula külügyminiszter úr jelentette be szeptember 10-én a késő esti híradóban, amely a németeknek, ahogy a táborlakók közül többen mondták, az új élet útját nyitotta meg. Számunkra ez természetes következménye volt a gyűlöletes vasfüggöny felszámolásának. E világtörténelmi esemény 1989 május 4-én volt Alois Mock osztrák alkancellár, külügyminiszter úr és Horn Gyula magyar külügyminiszter úr közreműködésével. Közös képük drótvágó ollóval a kézben bejárta az egész világot. Ennek szükségszerű folytatása lett a szégyenletes Berlini Fal lerombolása, amit elsöpört a népharag, s nem áthatott többé a német egység útjába.

A szívemben őrzött sok történet, emlék közül hármat szeretnék az eljövendő nemzedékre bízni.

Az első tábor megnyitása után pár nappal kérte tőlem Alexander Arno, nyugatnémet nagykövet úr, hogy engedélyezzem a követség kitelepedését a plébániára, illetve elegendő hely hiányában, a templom folyosójára. Mivel eredendően emberbaráti feladatvállalásra gondoltunk, ez a kérés pedig kifejezetten politikai szerepvállalásról szólt, kissé elbizonytalanodtam. Ugyanakkor a visszalépés is lehetetlennek tűnt az események sodró volta miatt. Lelkem megnyugtatóra telefonon felhívtam Helmuth Kohl kancellár urat és kifejeztem aggodalmamat. Néhány óra után visszahívott és a következőket mondta. Beszéltem Gorbacsov úrral, aki azt mondta nekem, a magyarok jó emberek. Nekem ez elég volt. Legyen ennyi elég Önnek is Kozma atya.

Még a határnyitás előtt történt. Felkeresett a keletnémet konzul úr. Azt kérte tőlem, hogy biztosítsam számára a találkozást a tábor lakóival. Közben megjegyezte: „Ön, miért szereti jobban a nyugatnémeteket, mint a keletnémeteket?” Bántó feltételezése ellen erősen tiltakoztam. Kérésének teljesítését természetesen megígértem, amit a jelenlévő nyugatnémetek értetlenkedő arckifejezéssel kísérték, a kérés megtagadását várták volna tőlem. A búcsúzáskor nem állhattam meg, hogy szó nélkül hagyjam megjegyzését. Konzul úr, meg kell vallanom, hogy a keletnémeteket szeretem jobban, mert most inkább ők szorulnak rá az elfogadásra, a szeretetre.

A határnyitás ötödik évfordulóján a zugligeti templom falán egy emléktáblát helyeztünk el. Az akkori német nagykövet úr, Otto Raban Heinichen megszívlelendő szavakat mondott az ünnepségen. Beszéde mindössze két mondatból állt: „Szeretném kérdezni, volt-e valaha a történelemben egy olyan nemzet, amely egy a nálánál nagyobb és jobb helyzetben lévő nemzetten segített önzetlenül úgy, hogy azzal maga hatalmas kockázatot vállalt. Ez csak azzal magyarázható, hogy a magyaroknak nagy szíve van.”

A határnyitás és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapításának huszadik évfordulóján a húszéves „Málta” üzenete: Magyarországnak van a legnagyobb szíve!

Meghirdetett programjaink, a hazai és külföldi katasztrófák károsultjainak megsegítésére indított segélyakcióink minden esetben a magyar emberek – magánszemélyek, vállalatok, szervezetek – egyetértésével és jó szándékú támogatásával találkoztak. Megtapasztaltuk, hogy az emberek fogékonyak a társadalmi üzenetekre, nyitottak a bajbajutottak megsegítésére és készek együttműködni az osztársadalmi problémák megoldásában.

A huszadik században az emberiséget példanélküli események sújtották, amelyek romboló hatása felmérhetetlen. Ennek többek között az lett a következménye, hogy emberarcunk eltorzult, de szerencsére, megrémült lelkünkben feltámadt a nyomor formái iránti érzékenység. Mára – talán Isten ajándéka képen – ez az újfajta érzékenység lett a kritériuma annak, hogy ki számít érett embernek. Ma már a nyomor és a szükség ellen folytatott minden küzdelmet a nyilvánosság egyetértése viszi előre, hitünk szerint a máltaiak közreműködésével.

A határnyitás huszadik évfordulóján határtalan szeretettel köszöntök mindenkit.

Kozma Imre

**apostoli protonotárius
a Magyar Máltai Szeretetszolgálat
elnöke**